

Τμήμα Μουσικών Σπουδών του
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Τμήμα Μουσικών Σπουδών του
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Συνέδριο

*Τρεις εποχές – Τέσσερις επέτειοι:
Pergolesi, Chopin, Schumann, Barber*

Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ., 26 & 27 Νοεμβρίου 2010

Δελτίο τύπου

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με αφορμή το εορταστικό έτος 2010, συνδιοργανώνουν για δεύτερη συναπτή χρονιά διήμερο συνέδριο, αφιερωμένο εν προκειμένω στο έργο των συνθετών Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736), Frédéric Chopin (1810-1849), Robert Schumann (1810-1856) και Samuel Barber (1910-1981). Το συνέδριο θα διεξαχθεί στην Θεσσαλονίκη, Παρασκευή και Σάββατο, 26 & 27 Νοεμβρίου 2010, στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του Α.Π.Θ.

Συμμετέχουν με εισηγήσεις τους 22 μέλη Δ.Ε.Π., ειδικοί επιστήμονες, ερευνητές, διδάκτορες και υποψήφιοι διδάκτορες των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Ιονίου Πανεπιστημίου, του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του Τμήματος Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Στο πλαίσιο του συνεδρίου πραγματοποιούνται επίσης δύο συναυλίες με έργα και των τεσσάρων τιμών των δημιουργών.

Οργανωτική επιτροπή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Εύη Νίκα-Σαμψών, Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά, Γιώργος Σακαλλιέρος

Οργανωτική επιτροπή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών: Νίκος Μαλιάρας, Γιώργος Φιτσιώρης, Ιωάννης Φούλιας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Παρασκευή, 26 Νοεμβρίου 2010

9:30-10:00 Προσέλευση – χαιρετισμοί

10:00-11:30 Προεδρεύουσα: Εύη Νίκα-Σαμψών

Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά: «Chopin και Delacroix»

Πέτρος Βούβαρης: «Σοπέν, Μπετόβεν και η αγωνία της επίδρασης»

Κώστας Τσούγκρας: «Διαδρομές στα μονοπάτια του Τονικού Φθογγικού Χώρου: αρμονική και μελωδική δομή στα *Πρελούδια για πιάνο αρ. 1 και 2*, από το op. 28 του Frédéric Chopin»

11:30-12:00 Διάλειμμα

12:00-13:30 Προεδρεύων: Κώστας Τσούγκρας

Μάρκος Τσέτσος: «Γιατί το *Adagio* του Barber είναι τόσο δημοφιλές;»

Γιώργος Σακαλλιέρος: «Η *Σονάτα* για πιάνο op. 26 (1949) του Samuel Barber και η θέση της στην αμερικανική πιανιστική φιλολογία»

Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: «*Vanessa*: Η πρώτη μεγάλη όπερα του αμερικάνικου ύστερου ρομαντισμού»

13:30-14:30 Συναυλία

G.B. Pergolesi (1710-1736): Μοτέττο “In coelestibus regnis”
 Άρια “Quae moerebat” από το *Stabat Mater*
 Άρια “Fac ut portem” από το *Stabat Mater*

R. Schumann (1810-1856):

- “Von fremden Ländern und Menschen”, op. 15 αρ. 1 (κομμάτι για πιάνο)
- “Du bist wie eine Blume”, op. 25 αρ. 24
- “Röselein, röselein”, op. 89 αρ. 6
- “In der Fremde”, op. 39 αρ. 1
- “Träumerei”, op. 15 αρ. 7 (κομμάτι για πιάνο)
- “Mondnacht”, op. 39 αρ. 5
- “In der Fremde”, op. 39 αρ. 8
- “Wehmut”, op. 39 αρ. 9

S. Barber (1910-1981): “Sure on this shining night”, op. 13 αρ. 3
 “Monks and raisins”, op. 18 αρ. 2

Νίκος Σπανός, τραγούδι – Νίκος Ζαφρανάς, πιάνο

14:30-17:30 Διάλειμμα

17:30-19:30 Προεδρεύων: Μάρκος Τσέτσος

Μάρκος Λέκκας: «Από το Rococo στον Ρομαντισμό, Robert Schumann»

Απόστολος Παληός: «Ο Robert Schumann και το κίνημα Davidsbündler: ο σκοπός και οι αρχές της κίνησης, τα μέσα προώθησής της και οι αναφορές της στο συνθετικό έργο του γερμανού ρομαντικού»

Εριφύλη Δαμιανού: «Η συλλογή πιανιστικών κομματιών *Λεύκωμα για τη Νεότητα (Album für die Jugend)* ως έκφραση των μουσικοπαιδαγωγικών ιδεών του Robert Schumann για τη διδασκαλία του πιάνου»

Κώστας Χάρδας: «Κυκλικότητα και οργανικότητα στην αναλυτική προσέγγιση της μουσικής του Schumann»

Σάββατο, 27 Νοεμβρίου 2010

10:30-12:00 Προεδρεύων: Γιώργος Φιτσιώρης

Γιώργος Ζερβός: «Μια συγκριτική μελέτη της πρώτης (opus 23) και της δεύτερης (opus 38) μπαλάντας για πιάνο του Chopin»

Ιωάννης Φούλιας: «Ο Chopin και η μορφή σονάτας: συνολική αποτίμηση μιας περιορισμένης αλλά και πολύπλευρης σχέσης»

Νίκος Χριστοδούλου: «Μορφή σονάτας στο ύστερο έργο του Chopin: *Σονάτα αρ. 3*, έργο 58, και *Βαρκαρόλλα*, έργο 60»

12:00-12:30 Διάλειμμα

12:30-14:00 Προεδρεύουσα: Αλεξάνδρα Βουτυρά

Εύη Νίκα-Σαμψών: «Περγκολέζι: η κρίση του είδους της ιταλικής κωμικής όπερας και οι μουσικοαισθητικές προεκτάσεις της»

Μαριάννα Σιδερή: «Τα κωμικά intermezzi του Giovanni Battista Pergolesi: *La serva padrona* (1733) και *Livietta e Tracollo* (1734)»

Θεόδωρος Κίτσος: «Η σαγήνη του ονόματος Pergolesi: αμφιβολίες αυθεντικότητας των κοντσέρτων για φλάουτο»

14:00-16:30 Διάλειμμα

16:30-18:00 Προεδρεύων: Γιώργος Ζερβός

Νίκος Μαλιάρας: «Frédéric Chopin, *Πρελούδια για πιάνο*, έργο 28. Ένας “Νεοκλασικισμός” του 19ου αιώνα ή μια ματιά στο μέλλον;»

Γιώργος Φιτσιώρης: «Απόδραση από το “αναπόφευκτο”; Frédéric Chopin, *Πρελούδιο σε μι ελάσσονα*, opus 28 αρ. 4»

Θανάσης Τρικούπης: «Πιανιστικά Άπαντα του Fryderyk Chopin. Σχόλια εκ των παραλειπομένων»

18:00-18:30 Διάλειμμα

18:30-20:00 Προεδρεύων: Νίκος Μαλιάρας

Βασιλική Ζλάτκου: «Schumann, *Κοντσέρτο για πιάνο*, op. 54: ο ρόλος του στην εξέλιξη του κοντσέρτου τον 19ο αιώνα και η σχέση του με τις αρχές της μορφής σονάτας, μέσω της ανάλυσης του πρώτου μέρους»

Σταματία Γεροθανάση: «Liederkreis op. 39, Nr. 8: *Zwielicht* (Κύκλος τραγουδιών έργο 39, αρ. 8: *Στο λυκόφως*)»

Πάνος Βλαγκόπουλος: «*Nikolaus Joseph von Schumann*: Τρεις Ρομαντικοί»

20:00-20:30 Διάλειμμα

20:30-22:30 Συναυλία

Πρώτο μέρος

S. Barber (1910-1981): *Excursions*, op. 20

F. Chopin (1810-1849): *Νυχτερινό σε ντο δίεση ελάσσονα*, op. 27 αρ. 1

S. Barber (1910-1981): *Νυχτερινό για πιάνο (Homage to John Field)*, op. 33

R. Schumann (1810-1856): *Fantasiestücke*, op. 12
“Des Abends”
“Aufschwung”
“Warum”
“Grillen”
“In der Nacht”
“Fabel”
“Traumes Wirren”
“Ende vom Lied”

Ξένια Θεοδωρίδου, πιάνο

Διάλειμμα

Δεύτερο μέρος

F. Chopin (1810-1849): *Μπαλάντα αρ. 1*, σε σολ ελάσσονα, op. 23

Μπαλάντα αρ. 2, σε Φα μείζονα, op. 38

Μπαλάντα αρ. 3, σε Λα ύφεση μείζονα, op. 47

Μπαλάντα αρ. 4, σε φα ελάσσονα, op. 52

Απόστολος Παληός, πιάνο

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ & ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά: «Chopin και Delacroix»

Με αφορμή τη *Nocturne* op. 15 αρ. 3 του Chopin και τη σύνδεσή της με ένα συγκεκριμένο έργο, μια παράσταση του Άμλετ, αναλύεται η επίδραση του σαιξπηρικού αυτού έργου και των παραστάσεών του στο Παρίσι στη δεκαετία του 1830, όχι μόνον στη μουσική αλλά και στη ζωγραφική. Εξετάζεται η σχέση του Chopin με τον Delacroix, ιδιαίτερα η εντύπωση που μπορεί να προκάλεσε στον πρώτο η σειρά χαρακτηριστικών και άλλων έργων του σημαντικού αυτού ζωγράφου με θέμα σκηνές από τον Άμλετ.

Αλεξάνδρα Γουλάκη-Βουτυρά: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, σπούδασε αρχαιολογία και ιστορία της τέχνης στο ΑΠΘ. Διδάκτορας του πανεπιστημίου της Βόννης. Δίδαξε ιστορία τέχνης στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ. Διδάσκει μουσική εικονογραφία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, επίσης ιστορία τέχνης και πολιτισμού σε άλλα τμήματα της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ. Δημιούργησε το Αρχείο Μουσικής Εικονογραφίας στο ΑΠΘ. Διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (1999-2003) και Κοσμήτορας της Σχολής Καλών Τεχνών ΑΠΘ (2003-2007). Μέλος του ICTM και του IMS. Τομείς δραστηριότητάς της, εκτός της Μουσικής Εικονογραφίας, είναι η νεοελληνική τέχνη, η νεοελληνική γλυπτική, το έργο του Γιαννούλη Χαλεπά, τα εργαστήρια μαρμαρογλυπτικής στο Αιγαίο κ.ά. Από το 1985 συμμετέχει σε ερευνητικά προγράμματα και Study Groups που αφορούν τη Μουσική Εικονογραφία. Οργάνωσε εκθέσεις στον τομέα της Εικονογραφίας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (συνεργασίες με τους Φίλους του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη, με το ΥΠΠΟ, το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και Αθηνών). Στα πλαίσια του προγράμματος Culture 2000 οργάνωσε εικονικές εκθέσεις και εκπαιδευτικά θέματα Μουσικής Εικονογραφίας για το Διαδίκτυο (*Ο Ρυθμός στη Μουσική και τον Χορό*).

Από το 1996 είναι Γενική Γραμματέας του Δ.Σ. του Τελλογλείου Ιδρύματος του ΑΠΘ και έχει την ευθύνη οργάνωσης και υλοποίησης των προγραμμάτων του. Επιστημονική υπεύθυνη ερευνητικών προγραμμάτων στους τομείς των δραστηριοτήτων της, επιβλέπει διδακτορικές διατριβές και συμμετέχει σε επιστημονικές επιτροπές άλλων συναφών κλάδων. Έχει πολλές δημοσιεύσεις, βιβλία και άρθρα σε τομείς των δραστηριοτήτων της.

Πέτρος Βούβαρης: «Σοπέν, Μπετόβεν και η αγωνία της επίδρασης»

Η πλειονότητα των ερευνών που αφορούν σε ζητήματα επίδρασης στη μουσική του Σοπέν εξαιρούν τον Μπετόβεν από τη λίστα των συνθετών που επηρέασαν τη διαμόρφωση του ιδιαίτερου μουσικού του ύφους. Η τεκμηρίωση της εξαίρεσης αυτής βασίζεται τόσο σε ανεκδοτολογικές μαρτυρίες μαθητών του Σοπέν που τον θέλουν να στέκεται επικριτικά απέναντι στη μουσική του Μπετόβεν, όσο και σε επιφανειακές παρατηρήσεις που παραβλέπουν ζητήματα δομής και περιορίζονται σχεδόν αποκλειστικά στον εντοπισμό στιλιστικών ομοιοτήτων και συνεχειών. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει το ρόλο της επίδρασης του Μπετόβεν στη διαμόρφωση του μουσικού ιδιώματος του Σοπέν, διερευνώντας όχι μόνο τις δομικές παραμέτρους που τη στοιχειοθετούν, αλλά και τις διεργασίες που καταμαρτυρούν την υπέρβασή της. Η περιπτωσιολογική μελέτη της διακειμενικής ανάλυσης του *Νυχτερινού σε ντο δίεση ελάσσονα*, έργο 27 αρ. 1, του Σοπέν και του πρώτου μέρους της *Σονάτας για πιάνο σε ντο δίεση ελάσσονα*, έργο 27 αρ. 2, του Μπετόβεν βασίζεται στη θεωρία της αγωνίας της επίδρασης του Χάρολντ Μπλουμ για την ποίηση και έχει ως στόχο να καταδείξει τον τρόπο κατά τον οποίο η διαλογική σχέση μεταξύ των εν λόγω έργων αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο πολλαπλών σημασιολογικών αποχρώσεων στη μουσική του Σοπέν.

Πέτρος Βούβαρης: Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στην Εκτέλεση και Παιδαγωγική του Πιάνου με δεύτερο κλάδο ειδίκευσης τη Θεωρία της Μουσικής από το University of Wisconsin-Madison των ΗΠΑ. Εισηγήσεις του έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε ελληνικά και ξένα περιοδικά. Η ενεργή καλλιτεχνική του δράση περιλαμβάνει ρεσιτάλ μουσικής για σόλο πιάνο και ρεσιτάλ μουσικής δωματίου τόσο στην Ελλάδα όσο και στις ΗΠΑ. Είναι Λέκτορας στη Μορφολογία και Ανάλυση της Μουσικής στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Κώστας Τσούγκρας: «Διαδρομές στα μονοπάτια του Τονικού Φθογγικού Χώρου: αρμονική και μελωδική δομή στα *Πρελούδια για πιάνο αρ. 1 και 2, από το op. 28 του Frédéric Chopin*»

Τα 24 *πρελούδια για πιάνο*, op. 28 (1838-1839), του Frédéric Chopin αποτέλεσαν από πολύ νωρίς αντικείμενο μελέτης μουσικών εκτελεστών, θεωρητικών και μουσικολόγων, τόσο λόγω της ιστορικής σημασίας τους στην εξέλιξη της μουσικής του 19ου αιώνα, όσο και λόγω της ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας αρμονικής, μελωδικής και μορφολογικής δομής τους. Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να προσεγγίσει αναλυτικά το πρώτο ζεύγος πρελουδίων, δηλαδή το αρ. 1, σε ντο μείζονα, και το αρ. 2, σε λα ελάσσονα. Η εργασία αποπειράται τόσο το συνδυασμό και ανακεφαλαίωση των εργασιών σημαντικών θεωρητικών και ιστορικών μουσικολόγων, όπως των H. Schenker, L. Kramer, L. Meyer, F. Lerdahl, K. Agawu, F. Salzer και M. Rogers, όσο και την πρόταση νέων τρόπων κατανόησης και πρόσληψης των έργων. Η ανάλυση εξερευνά κυρίως την αλληλεπίδραση της μελωδικής και της αρμονικής δομής μέσα από τις παράλληλες ή διασταυρούμενες διαδρομές τους στον Τονικό Φθογγικό Χώρο, δίνοντας έμφαση στην εξήγηση της αρμονικής δομής του “αινιγματικού” δεύτερου πρελούδιου σε λα ελάσσονα.

Κώστας Τσούγκρας: Συνθέτης και μουσικολόγος. Γεννήθηκε στο Βόλο το 1966. Σπούδασε πιάνο, ακορντεόν και θεωρητικά στο Ελληνικό Ωδείο Βόλου. Συνέχισε τις μουσικές σπουδές του στη Θεσσαλονίκη (πτυχίο αντίστιξης, φούγκας και δίπλωμα σύνθεσης στην τάξη του Χρήστου Σαμαρά). Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, στο οποίο και ολοκλήρωσε υπό την επίβλεψη του Δ. Γιάννου τη διδακτορική του διατριβή πάνω στα 44 *παιδικά κομμάτια για πιάνο* του Γ. Κωνσταντινίδη. Είναι επίκουρος καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, της ESCOM και της Society for Music Theory, και διευθυντής σύνταξης του περιοδικού της ΕΕΜΕ *Μουσικοπαιδαγωγικά*.

Μάρκος Τσέτσος: «Γιατί το *Adagio* του Barber είναι τόσο δημοφιλές;»

Το *Adagio* από το *Πρώτο κουαρτέτο εγχόρδων* του S. Barber είναι ένα από τα λίγα εκείνα έργα έντεχνης μουσικής που έτυχαν μαζικής αναγνώρισης μέσα από την επιτυχή αξιοποίηση εμπορικο-καλλιτεχνικών πρακτικών. Αποτελεί, ως εκ τούτου, καλό παράδειγμα του μεταμοντέρνου σχετικιστικού εκείνου επιχειρήματος, που θέλει την καλλιτεχνική αξία απλή κοινωνικο-οικονομική κατασκευή. Ενάντια σε αυτή την αντίληψη, θα επιχειρήσουμε να καταδείξουμε ότι στις περιπτώσεις έργων έντεχνης μουσικής η καλλιτεχνική αξία αποτελεί προϋπόθεση και όχι αποτέλεσμα της εμπορικής εκμετάλλευσής τους. Ο ισχυρισμός μας θα θεμελιωθεί σε μια αισθητικο-τεχνική ανάλυση του *Adagio*, που ανατρέχει σε έναν κριτικό αντικειμενισμό της αξίας.

Μάρκος Τσέτσος (γεν. 1968): Επίκουρος Καθηγητής Αισθητικής της Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μέλος της γραμματείας σύνταξης

του περιοδικού *Μουσικολογία*, επιστημονικός συνεργάτης του περιοδικού *Αξιολογικά* και υπήρξε συνεργάτης της έγκυρης μουσικής εγκυκλοπαίδειας *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* (MGG), όπου, μεταξύ άλλων, υπογράφει το λήμμα για τον Σκαλκώτα. Βιβλία: *Βούληση και ήχος. Η μεταφυσική της μουσικής στη φιλοσοφία του Σοπενχάουερ* (Αθήνα 2004) και *Η μουσική στη νεότερη φιλοσοφία. Από τον Καντ στον Αντόρνο* (υπό έκδοση). Έχει δημοσιεύσει τις πρώτες σχολιασμένες ελληνικές μεταφράσεις των κλασικών κειμένων *Η αισθητική της μουσικής* του Χέγκελ (Αθήνα 2002) και *Για το ωραίο στη μουσική* του Χάνσλικ (Αθήνα 2003). Ως αρχιμουσικός, αριστούχος απόφοιτος του Κρατικού Ωδείου της Αγίας Πετρούπολης Ρωσίας, έχει συνεργαστεί με τις κυριότερες ορχήστρες των Αθηνών.

Γιώργος Σακαλλιέρος: «Η Σονάτα για πιάνο op. 26 (1949) του Samuel Barber και η θέση της στην αμερικανική πιανιστική φιλολογία»

Η προσωπικότητα και το έργο του Samuel Barber (1910-1981) κατέχουν σημαντική θέση στην αμερικανική μουσική δημιουργία του 20ού αιώνα. Η γραφή του συνθέτη καθορίζεται κυρίως από τονικές δομές που εκτείνουν το ρομαντικό ιδεώδες (όπως το διδάχτηκε και από τους δασκάλους του, Scalero και Homer), ενσωματώνοντάς το, όμως, σε μία καθαρά προσωπική μουσική ταυτότητα. Στο έργο του εμφανίζονται, περιστασιακά, πειραματισμοί με στοιχεία πολυτονικότητας (*Συμφωνία αρ. 2*, 1944), ατονικότητας (*Medea*, 1946 – *Prayers of Kierkegaard*, 1954), δωδεκαφθογγικών τεχνικών (*Σονάτα για πιάνο*, 1949 – *Nocturne*, 1959), μουσικής jazz (*Excursions*, 1944 – *Hand of Bridge*, 1959), χωρίς να λείπουν οι γηγενείς λαϊκές και χορευτικές αναφορές. Η μουσική του Barber χαρακτηρίζεται από στέρεη δομή και αρχιτεκτονική λογική, διάχυτη μελωδικότητα και έντονο λυρισμό (ιδιαίτερα στα τραγούδια του), βρίσκοντας θέση τόσο στα προγράμματα συναυλιών με εξαιρετικά δημοφιλή έργα (*Adagio* για έγχορδα, 1938), όσο και στο ρεπερτόριο κορυφαίων ερμηνευτών (όπως ο Vladimir Horowitz, πρώτος ερμηνευτής της *Σονάτας*).

Η *Σονάτα για πιάνο op. 26* (1949) παρουσιάζεται ως προς τα δομικά της χαρακτηριστικά, τη γλώσσα, τη χρήση παραδοσιακών μορφών αλλά και νεωτεριστικών συνθετικών τεχνικών, καθώς και ως μία συνολικότερη αποτίμηση του συνθετικού ύφους του Barber. Παράλληλα, η εξέταση του συγκεκριμένου έργου, τόσο ως προς την εποχή του, όσο και συγκριτικά με προγενέστερα αντίστοιχα συνθετικά δείγματα σημαντικών αμερικανών συνθετών, όπως των Charles Ives (*Σονάτα για πιάνο αρ. 2, Concord, Mass., 1840-60*, 1915/1920) ή τις σονάτες για πιάνο των Aaron Copland (1939-1941) και Elliott Carter (1945-1946), επιχειρεί να καταδείξει ιδιαιτερότητες γραφής και ταυτότητας της αμερικανικής πιανιστικής μουσικής δημιουργίας, ιδιαίτερα ως προς ζητήματα εξέλιξης μουσικού ύφους κατά τον 20ό αιώνα και πιθανών όψεων ιστορικής ασυνέχειας μεταξύ παράδοσης και πρωτοπορίας.

Γιώργος Σακαλλιέρος: Γεννήθηκε στο Tübingen της Γερμανίας (1972). Είναι λέκτορας ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ος αι.). Διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005) και αριστούχος απόφοιτος του αντίστοιχου Τμήματος του Α.Π.Θ. (1996). Επίσης, είναι διπλωματούχος σύνθεσης, ανωτέρων θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) και κιθάρας από το Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας και ελληνικής φιλολογίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει δημοσιεύσει ελληνικά και ξενόγλωσσα επιστημονικά μουσικολογικά άρθρα. Είναι συγγραφέας του βιβλίου *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Ως συνθέτης, έχει γράψει έργα για ορχήστρα, ορχήστρα και χορωδία, σύνολα μουσικής δωματίου, φωνητικά σύνολα αλλά και για σόλο όργανα. Έχει κερδίσει το Α΄ βραβείο στον 1ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό

Σύνθεσης «στη μνήμη Δ. Δραγατάκη» της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών (2004) και έργα του έχουν παιχθεί στην Αθήνα (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών) και Θεσσαλονίκη. Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (International Musicological Society – IMS) και της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών.

Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: «*Vanessa*: Η πρώτη μεγάλη όπερα του αμερικάνικου ύστερου ρομαντισμού»

Η πρεμιέρα της όπερας *Vanessa* του Σάμουελ Μπάρμπερ στις 23 Ιανουαρίου 1958 στη Metropolitan Opera, υπό τη διεύθυνση του Δημήτρη Μητρόπουλου, ήταν το πρώτο αμερικάνικο έργο που γράφτηκε για το συγκεκριμένο φορέα από το 1947 και μόλις το 20ό από το άνοιγμα του συγκεκριμένου χώρου όπερας το 1883. Η αναζήτηση του κατάλληλου λιμπρέτου από τον Μπάρμπερ, στην προσπάθειά του να γράψει την πρώτη του όπερα, χρονολογείται από το 1934. Ο ιταλός συνθέτης και λιμπρετίστας Τζιάν Κάρλο Μενόττι έμελλε να είναι ο άνθρωπος που θα έγραφε το λιμπρέτο για την όπερα του Μπάρμπερ. Η συνεργασία των δύο ανδρών πέρασε από ποικίλες δοκιμασίες. Η όπερα γράφτηκε τμηματικά και ολοκληρώθηκε το 1957.

Αρκετές πηγές αναφέρουν ως έναυσμα έμπνευσης μια νουβέλα της δανής βαρόνης Karen Christenze Dinesen (1885-1962), γνωστής στις μέρες μας για τη συγγραφή της ιστορίας *Πέρα από την Αφρική*, η οποία γνώρισε τεράστια κινηματογραφική επιτυχία. Η νουβέλα προέρχεται (σύμφωνα με τις ίδιες πηγές) από τη συλλογή *Επτά Γοτθικές Ιστορίες*. Η πρώτη επιλογή του συνθέτη για την ερμηνεία του ρόλου της Βανέσας ήταν η Μαρία Κάλλας, η οποία – ωστόσο – απέρριψε την πρόταση. Η αποδοχή του έργου υπήρξε τεράστια και απόλυτα θριαμβευτική.

Η αποδοχή της *Vanessa* στην Ευρώπη καταδεικνύει τις υφολογικές διαφορές που είχαν πια αποκρυσταλλωθεί στο είδος, ανάμεσα στους συνθέτες των δύο ηπείρων. Σύμφωνα με τον αμερικάνικο τύπο, το έργο απαξιώθηκε τόσο έντονα και συστηματικά από τον ευρωπαϊκό τύπο, που δόθηκε η εντύπωση ύπαρξης ενός είδους ευρωπαϊκής μουσικολογικής «συνωμοσίας», με επίκεντρο τον αυστριακό τύπο, με σκοπό την υποτίμηση και απαξίωση του είδους «αμερικάνικη όπερα». Η εκτέλεση του έργου στην αγγλική ερμηνεύτηκε ως «αναγκαία, λόγω της αδυναμίας της πρωταγωνίστριας να τραγουδήσει στη γερμανική γλώσσα». Η όπερα «καταδικάστηκε» όχι για αυτό που ήταν αλλά για αυτό που *όφειλε να είναι* σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές ιδέες, στα πλαίσια του μοντερνισμού, που κυριαρχούσαν στο είδος.

Σπύρος Δεληγιαννόπουλος: Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο. Σπούδασε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Παράλληλα πραγματοποίησε σπουδές στο Σύγχρονο και στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης (πτυχία πιάνου, αρμονίας, αντίστιξης, φούγκας και δίπλωμα πιάνου με Α΄ βραβείο εξαιρετικής επίδοσης). Ακολούθησαν μεταπτυχιακές σπουδές σύνθεσης στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (Goldsmiths, University of London) υπό την επίβλεψη του Roger Redgate και στη συνέχεια σπουδές διδακτορικού επιπέδου στη σύνθεση στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου υπό την επίβλεψη του Μιχάλη Λαπιδάκη. Ως συνθέτης έχει παρουσιάσει έργα του στους σημαντικότερους συναυλιακούς χώρους Αθήνας και Θεσσαλονίκης καθώς και σε πόλεις της Γερμανίας, της Αγγλίας, της Ρωσίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 2003 απέσπασε το Α΄ βραβείο στον Πανελλήνιο διαγωνισμό σύνθεσης «Γ. Α. Παπαιωάννου» υπό την αιγίδα της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Ως πιανίστας έχει πραγματοποιήσει πάνω από 500 εμφανίσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν ατομικά ρεσιτάλ, συμπράξεις με ορχήστρες και σύνολα μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και σε ευρωπαϊκές πόλεις. Ως μουσικολόγος έχει συγγράψει πάνω από 300 κείμενα προγράμματος για το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, ενώ έχει επίσης συνεργαστεί με το

Φεστιβάλ Αθηνών και την Εθνική Λυρική Σκηνή στη συγγραφή αντίστοιχων κειμένων. Διδάσκει μουσική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Μάρκος Λέκκας: «Από το Rococo στον Ρομαντισμό, Robert Schumann»

Πολύ πριν ο Bonaparte με 150.000 στρατιώτες προελάσει από το Zwickau, επιστρέφοντας ηττημένος δύο χρόνια αργότερα, η πολιορκητική μηχανή του Rococo, κάνοντας την ίδια διαδρομή, είχε μετακομίσει στα σαλόνια της Γερμανίας, μεταμορφώνοντας με το μαγικό ραβδί της ό,τι άγγιζε. Ο Johann Paul Friedrich Richter μεταλλάχτηκε σε Jean-Paul, το *Flegeljahre* σε *Papillons*, ενώ η γερμανική γλώσσα, όπως είχε επισημάνει ο Friedrich της Πρωσίας, ήταν για τα άλογά του.

Η Ευρώπη της βιομηχανικής επανάστασης, κατασκευάζοντας τη δική της μυθολογία, εξακολουθούσε να πίνει αχόρταγα από το ελιξίριο του Rococo, ελπίζοντας να μεταμορφωθεί σε κάτι άλλο, έστω και για λίγο. Η Αντουανέττα μεταμορφώθηκε σε χωρική, η Josephine σε αυτοκράτειρα, η Clara σε Chiarina, ο Robert σε Florestan, σε Eusebius, σε Raro. Ο βασικός χαρακτήρας της εποχής ήταν ο Doppelgänger, ο σωσίας, ο άλλος εαυτός, διατρέχοντας τη Γερμανία από το *Schwanengesang* του Schubert και τις ιστορίες του E. T. A. Hoffmann μέχρι το ημερολόγιο και τη ζωή του Robert και της Clara.

Στο μεταξύ, μέσα από τα σκοτεινά νερά του Ρήνου, οι κόρες του ποταμού περίμεναν υπομονετικά να αρχίσει να ξετυλίγεται ο χρησμός. Ο Robert έτρεξε στο κάλεσμα το 1854, αλλά η μοίρα έχει ορίσει αλλιώς. Έτσι, το 1869 ο Wagner έβαλε σε λειτουργία τον πραγματιστή Alberich να αναζητήσει τον χρυσό – το εθνικό ελιξίριο της Γερμανίας – καταστρέφοντας τους θεούς και τους ήρωες, ενώ οι Βαλκυρίες είχαν ήδη μεταμορφωθεί σε λεπτεπίλεπτες δεσποινίδες στα σαλόνια της Λειψίας, εξαγοράζοντας εφήμερη ευδαιμονία *a la Paris* μέσα σε ένα τεράστιο “Carnaval χωρίς σύνορα”, το μεγαλειώδες *opus 9* της Ευρώπης, όπου όλοι είχαν την ευκαιρία να προσθέσουν λίγο εικονικό δράμα στη ζωή τους, να ξεφύγουν από τον εαυτό τους, να νιώσουν άλλοι.

Και στο τέλος μόνο η λέξη – με τη βαριά γερμανική προφορά, Doppelgänger – περιέγραφε την εικόνα, καθώς όλα έσβηναν, αφήνοντας πίσω ένα συλλογικό συναισθηματικό hangover, μέσα στο οποίο ο Robert έπρεπε να αφήσει πίσω το ονειροπαρμένο αλαζονικό χωριατόπουλο από το Zwickau και να γίνει ο Robert Schumann.

Μάρκος Λέκκας: Λέκτορας Μουσικής Θεωρίας και Ανάλυσης στο Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνas του Ιονίου Πανεπιστημίου. Σπούδασε σύνθεση στο Πανεπιστήμιο του York και στο Πανεπιστήμιο του Toronto. Ασχολήθηκε επίσης με ανάλυση, συμβατική και σενκεριανή.

Απόστολος Παλός: «Ο Robert Schumann και το κίνημα Davidsbündler: ο σκοπός και οι αρχές της κίνησης, τα μέσα προώθησής της και οι αναφορές της στο συνθετικό έργο του γερμανού ρομαντικού»

Ο Robert Schumann, παρά την φαινομενικά ευαίσθητη ιδιοσυγκρασία του, δε δίστασε από τη δεκαετία του 1830 να συγκρουστεί με το κατεστημένο της εποχής, προκειμένου να εκπληρώσει τα καλλιτεχνικά του οράματα. Η ρήξη του αυτή εκφράστηκε με την ίδρυση της *Λέσχης Δαβίδ (Davidsbündler)* στα τέλη του 1833 και του μουσικού περιοδικού *Neue Zeitschrift für Musik* το επόμενο έτος. Συχνάζοντας σε διάφορα καφέ της Λειψίας με έναν κύκλο κυρίως νεαρών προοδευτικών μουσικών, αντάλλασσε απόψεις για τα μουσικά δρώμενα της εποχής. Ανάμεσά τους ήταν ο Mendelssohn, ο Schunke, ο Friedrich και η Clara Wieck, οι οποίοι αποτέλεσαν τους *Davidsbündler*, μία ένωση προσωπικοτήτων, με σκοπό αφενός την άσκηση δημιουργικής κριτικής στην συντηρητική ελίτ των γερμανών διανοουμένων, όπως έπραξε κάποτε ο Δαβίδ κατά των Φιλισταίων, και αφετέρου την προώθηση μιας ρομαντικής αισθητικής ανανέωσης στη γερμανική μουσική. Για την

προώθηση, ωστόσο, της νεωτεριστικής αυτής κίνησης και των απόψεων που εξέφραζε, απαιτείτο ένα μέσο. Έπειτα από την άδικη απόλυσή του από το μουσικό περιοδικό *Allgemeine Musikalische Zeitung*, στο οποίο αρθρογραφούσε, ο Schumann ίδρυσε το 1834 την *Neue Zeitschrift für Musik*, την οποία διηύθυνε και επιμελήθηκε για μία δεκαετία, καθιστώντας την σημαντικό όργανο άσκησης μουσικής κριτικής από τους προοδευτικούς αστούς. Παράλληλα, μετουσίωσε και στην πράξη την επιδίωξή του να μυήσει το φιλόμουσο κοινό στα ιδεώδη της κίνησης *Δαβίδ* μέσω της πιανιστικής του συνθετικής δημιουργίας, καθώς οι περισσότεροι από τους κύκλους κομματιών του για πιάνο μπορούν κάλλιστα να χαρακτηριστούν ως συνθέσεις-Davidsbündler, περιέχοντας ποιητικά συνθήματα, μουσικές ρήσεις και ευφυείς υπαινιγμούς.

Απόστολος Παληός: Γεννημένος στην Καρδίτσα το 1979. Απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και υποψήφιος διδάκτορας μουσικολογίας στο ίδιο τμήμα, με αντικείμενο διατριβής τη ζωή και το έργο του έλληνα πιανίστα, παιδαγωγού και συνθέτη Λώρη Μαργαρίτη. Απόφοιτος των Ανώτατων Μουσικών Ακαδημιών Βερολίνου και Λειψίας με σολιστικό δίπλωμα πιάνου. Υπότροφος πολλών ιδρυμάτων σε Ελλάδα (Ι.Κ.Υ., Ίδρυμα Κωστόπουλου) και εξωτερικό. Βραβεία και διακρίσεις σε Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα, μεταξύ άλλων από την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής και την Ακαδημία Αθηνών. Έντονη διεθνής καλλιτεχνική δραστηριότητα, με εμφανίσεις ως σολίστ σε μεγάλες αίθουσες συναυλιών (Konzerthaus Βιέννης, Philharmonie Βερολίνου, Carnegie Hall Νέας Υόρκης, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). Ανάδειξη της ελληνικής συνθετικής δημιουργίας με την πρόσφατη δισκογράφηση έργων για πιάνο των Λ. Μαργαρίτη και F. Petyrek για τη σειρά *Greek Classics* της δισκογραφικής εταιρείας Naxos και την πραγματοποίηση συναυλίας-αφιερώματος στον Δ. Μητρόπουλο για τα 50 χρόνια από το θάνατό του στη Νέα Υόρκη (Μάρτιος 2010). Εμφάνιση τον Ιανουάριο του 2010 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών με επετειακό ρεσιτάλ για τα 200 χρόνια από τη γέννηση των F. Chopin και R. Schumann. Μέλος του πιανιστικού κουαρτέτου Aurora της Γερμανίας και του ελληνικού συγκροτήματος σύγχρονης μουσικής Ergon Ensemble. Διδάσκει πιάνο στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Εριφύλη Δαμιανού: «Η συλλογή πιανιστικών κομματιών *Λεύκωμα για τη Νεότητα* (*Album für die Jugend*) ως έκφραση των μουσικοπαιδαγωγικών ιδεών του Robert Schumann για τη διδασκαλία του πιάνου»

Ο Robert Schumann ήταν προσωπικότητα πολυδιάστατη. Παράλληλα με τα μουσικά του προσόντα, χαρακτηριζόταν από την υψηλού επιπέδου μόρφωση και καλλιέργειά του, ιδιότητες που αποτυπώθηκαν στις δημοσιεύσεις που έκανε ως μουσικοκριτικός, καθώς και στους καταγεγραμμένους στοχασμούς του σχετικά με τη ζωή και την τέχνη, τη μουσική και τους μουσικούς. Όπως προκύπτει από τα κείμενά του, ένας από τους βασικούς άξονες της σκέψης και του προβληματισμού του ήταν η μουσική εκπαίδευση των παιδιών, την οποία δεν θεωρούσε ικανοποιητική. Η κακή μουσική ποιότητα των έργων που χρησιμοποιούνταν για την εκμάθηση του πιάνου στα μικρά παιδιά τον ώθησε στη σύνθεση της συλλογής *Λεύκωμα για τη Νεότητα*, στην οποία αντικατοπτρίζονται όλα όσα ο συνθέτης πρέσβευε για τη διδασκαλία του πιάνου. Η συγκριτική μελέτη των 43 κομματιών της συλλογής ως προς τα στοιχεία της μουσικής υφής – μέτρα, κλίμακες, ιδιαίτερα ρυθμικά και μελωδικά σχήματα, αρμονική πλοκή – την μορφή τους και τα στοιχεία τεχνικής, αναδεικνύει την ύπαρξη μιας προσεκτικά σχεδιασμένης διδακτικής μεθοδολογίας με στόχο την εξέλιξη της πιανιστικής τεχνικής και την καλλιέργεια του μουσικού γούστου των παιδιών.

Εριφύλη Δαμιανού: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι απόφοιτη του τμήματος Μουσικών σπουδών Α.Π.Θ. και της Σχολής Νηπιαγωγών Θεσσαλονίκης. Είναι επίσης Διπλωματούχος Πιάνου (τάξη Γ. Θυμή) και Πτυχιούχος Θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, καθώς και Διπλωματούχος του Μουσικοπαιδαγωγικού Ινστιτούτου Zoltan Kodaly της Ουγγαρίας. Συμμετείχε στον μεταπτυχιακό κύκλο μαθημάτων Μουσικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Sheffield στην Αγγλία. Συμμετείχε ενεργά σε διεθνή σεμινάρια και συνέδρια σχετικά με σύγχρονα Μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα (Kodaly, Orff, Dalcroze, Martenot). Έχει διδάξει σε πολλά μουσικοπαιδαγωγικά σεμινάρια στην Ελλάδα καθώς και στο Διεθνές Θερινό Σεμινάριο Kodaly στο Keszthely της Ουγγαρίας, ως προσκεκλημένη καθηγήτρια. Διακρίθηκε ως μαέστρος της χορωδίας κοριτσιών Παναγούδας Θεσσαλονίκης σε συναυλίες, ηχογραφήσεις και μαγνητοσκοπήσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ως μουσικολόγος, έχει συνεργαστεί με το Μέγαρο Μουσικής και την Όπερα Θεσσαλονίκης. Έχει διδάξει στην Σχολή Νηπιαγωγών Θεσσαλονίκης καθώς και στην επιμόρφωση νηπιαγωγών στο πλαίσιο των ΣΕΛΔΕ και ΠΕΚ Νομού Θεσσαλονίκης. Είναι διορισμένη ως καθηγήτρια μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συνεργάζεται με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως επιμορφώτρια των εκπαιδευτικών στα νέα διδακτικά βιβλία για το μάθημα της Μουσικής στο Δημοτικό Σχολείο. Είναι επίσης μέλος της επιτροπής αξιολόγησης του νέου διδακτικού βιβλίου για την Μουσική στην Α΄ Γυμνασίου. Είναι μέλος Διεθνών οργανώσεων για την Μουσική Ψυχολογία και Εκπαίδευση (SEMPRE, MENC, ISME, ESCOM), ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Ένωσης για την Μουσική Εκπαίδευση (EEME), καθώς και μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Μουσικοπαιδαγωγικά*. Διδάσκει ως Ειδική Επιστήμων στο τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., εκπονώντας παράλληλα τη διδακτορική της διατριβή.

Κώστας Χάρδας: «Κυκλικότητα και οργανικότητα στην αναλυτική προσέγγιση της μουσικής του Schumann»

Η κυκλικότητα, η επανάληψη, δηλαδή, τμημάτων της μουσικής σε διαφορετικά μέρη της ίδιας σύνθεσης, καταγράφεται από την αναλυτική/ιστορική βιβλιογραφία για τον Schumann ως ένα σημαντικό στοιχείο της συνθετικής του τεχνικής. Συγχρόνως, η κυκλικότητα τον θέτει στην ισχυρή παράδοση της οργανικότητας του 19ου αιώνα, σύμφωνα με την οποία το μουσικό έργο θεωρήθηκε ως ένας ενοποιημένος οργανισμός (ως προς αυτό, οι απόψεις του E.T.A. Hoffmann αποτέλεσαν την πιο σημαντική επιρροή στον Schumann).

Η ανάπτυξη των αναλυτικών/θεωρητικών μεθοδολογιών στη δυτική μουσική κατά τον 20ό αιώνα ανέδειξε την έννοια της οργανικότητας ως παράγοντα κριτικής αποτίμησης του μουσικού έργου, είτε μέσω της ανάδειξης της ενοποιητικής δύναμης της τονικότητας (π.χ. από τον Schenker και τους επιγόνους του), είτε μέσω της ανάδειξης της μοτιβικής/θεματικής ανάπτυξης. Παρά την ιστορικά και αισθητικά κοντινή θέση του Schumann στην έννοια της οργανικότητας και παρά τις διαφορετικές μεθοδολογικές αφετηρίες των υπαρχουσών αναλυτικών προσεγγίσεων στη μουσική του, αυτές χαρακτηρίζονται από αμηχανία, κυρίως όσον αφορά την αναδίφηση της συνέχειας στα μεγάλα του έργα, είτε πρόκειται για κύκλους μικρών κομματιών, είτε για επαναδιατυπώσεις κλασικών μορφικών σχημάτων. Η αμηχανία αυτή οφείλεται στην πάλη που υπάρχει στη μουσική του Schumann μεταξύ μίας μακροδομής, η οποία θέλει να ενοποιηθεί με μοτιβικές (συχνά και τονικές) διαδικασίες, και μίας έντονα αποσπασματικής (μοτιβικά ή/και μοτιβικά) μικροδομικής εξέλιξης.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί μια συνοπτική κριτική αποτίμηση της αναλυτικής πρόσληψης της μουσικής του Schumann και επικεντρώνεται, ουσιαστικά, στην αδυναμία της οργανικής αναλυτικής σκέψης να προσφέρει επαρκή κατανόηση της εν λόγω μουσικής. Μέσω της συζήτησης συγκεκριμένων έργων, προτείνεται η διακειμενική/πολυδιάστατη

αναλυτική προσέγγιση ως ο πιο παραγωγικός τρόπος κατανόησης της πάλης μεταξύ αποσπασματικότητας και ολότητας στη μουσική του Schumann.

Κώστας Χάρδας: Σπούδασε πιάνο και ανώτερα θεωρητικά στο Αθηναϊκό Ωδείο και συνέχισε τις σπουδές του στην Αγγλία με υποτροφία της Ακαδημίας Αθηνών. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., κάτοχος του τίτλου Master in Performance and Related Studies από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1997), ενώ το 2006 ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Surrey. Έχει κάνει ανακοινώσεις σε συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, πολλές εκ των οποίων έχουν εκδοθεί, με πεδία έρευνας την ανάλυση και θεωρία της μουσικής, τη νεοελληνική μουσική και τη μουσική του εικοστού αιώνα. Επιμελήθηκε την έκθεση «Γιάννης Α. Παπαϊωάννου, ο Συνθέτης, ο Δάσκαλος: Αναζήτηση και Πρωτοπορία» για το Μουσείο Μπενάκη και συμμετείχε στη συλλογική έκδοση που κυκλοφόρησε με αφορμή την έκθεση. Εργάζεται για τις κριτικές εκδόσεις έργων του Παπαϊωάννου για τον εκδοτικό οίκο Φίλιππος Νάκας. Από τον ίδιο εκδοτικό οίκο σύντομα θα κυκλοφορήσει η μονογραφία του *Το έργο για πιάνο του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου έως το 1960*, η οποία έχει ήδη κυκλοφορήσει στην αγγλική γλώσσα από τον εκδοτικό οίκο Lambert Academic Publishing. Τον Μάιο του 2008 εκλέχθηκε λέκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. στον τομέα της Συστηματικής Μουσικολογίας, με έμφαση στη μουσική θεωρία και ανάλυση. Ως πιανίστας εμφανίστηκε σε ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Αγγλία: Steinway Hall, St Martin in the Fields κ.α., Τσεχία: Palfy Palace) και είναι μέλος του συνόλου Piandemonium. Έχει συνθέσει μουσική για θεατρικές παραγωγές.

Γιώργος Ζερβός: «Μια συγκριτική μελέτη της πρώτης (opus 23) και της δεύτερης (opus 38) μπαλάντας για πιάνο του Chopin»

«Ο Chopin έχει ήδη συνθέσει μία μπαλάντα: ένα από τα πλέον τολμηρά και χαρακτηριστικά του έργα. Η νέα είναι τελείως διαφορετική, κατώτερη από την πρώτη ως έργο τέχνης, αλλά εξίσου ευφάνταστη και ευρηματική», έγραφε ο Schumann το 1841. Με αφορμή την παρατήρηση αυτή του Schumann, θα προσπαθήσω να ανιχνεύσω τα στοιχεία εκείνα που πιθανόν να ώθησαν τον μεγάλο ρομαντικό γερμανό συνθέτη σ' αυτό το τολμηρό – αξιολογικού τύπου – συμπέρασμα: ότι δηλαδή η πρώτη μπαλάντα του Chopin είναι ανώτερη ως έργο τέχνης από τη δεύτερη. Όσο και ενισχυμένη να είχε την κριτική ικανότητα – λόγω και της ενεργού συμμετοχής του ως κριτικού στη μουσική ζωή της Γερμανίας – μία τέτοια δήλωση δεν σημαίνει ότι απαραίτητως είναι και αντικειμενικά ορθή: οι τέσσερις μπαλάντες του Chopin αποτελούν αριστουργήματα μουσικής γραφής και αφήγησης, με την κάθε μία να δημιουργεί το δικό της ξεχωριστό κόσμο. Δεδομένου, όμως, ότι η φράση αυτή γράφτηκε από έναν συνθέτη του αναστήματος του Schumann, θα ήταν ενδιαφέρον να ερευνηθεί το όλο θέμα περαιτέρω και σε βάθος. Προς την κατεύθυνση αυτή, λοιπόν, θα επιχειρήσω μια συγκριτική μελέτη των δύο αυτών έργων, επικεντρωνόμενος στο χαρακτήρα των θεμάτων, τη θεματική διάρθρωση, τη μορφή και την αφηγηματικότητά τους.

Γιώργος Ζερβός: Γεννήθηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου. Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά και πιάνο στο Ελληνικό Ωδείο και στο Ορφείο, και σύνθεση με τον Γιάννη Ιωαννίδη. Το 1981 πήγε στο Παρίσι για μεταπτυχιακές σπουδές (Paris I, Panthéon-Sorbonne). Εκεί παρακολούθησε μουσικολογία και αισθητική της μουσικής με τους Michel Guiomar και Daniel Charles, και σύνθεση με τον Ιάννη Ξενάκη. Το 1982 απέκτησε το μεταπτυχιακό τίτλο D.E.A., με τίτλο εργασίας *Μαθηματικές διαδικασίες στο έργο του Μπάρτοκ και του Ξενάκη*, ενώ το 1995 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, υποβάλλοντας διατριβή με θέμα: *Η κρίση του*

θέματος στο έργο των συνθετών της Δεύτερης Σχολής της Βιέννης: *Schönberg, Berg, Webern*. Έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα καθώς και σε Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρο, Γαλλία, Αμερική, έχουν εκδοθεί από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου – Χ. Νάκα, ενώ έχουν κυκλοφορήσει και δύο CD με μουσική του (*Έρως και Ψυχή*, 1999, και *Σπουδή για Κουαρτέτο Εγχόρδων*, 2000). Παράλληλα με τη σύνθεση, ασχολείται και με τη μουσικολογική έρευνα. Έχει γράψει άρθρα για τη μουσική του 20ού αιώνα καθώς και δύο βιβλία (*Schönberg, Berg, Webern: Η κρίση της μουσικής δια μέσου της κρίσης του θέματος και των μορφών και Ο Νίκος Σκαλκώτας και η ευρωπαϊκή παράδοση των αρχών του 20ού αιώνα*), έχει δώσει διαλέξεις και συμμετάσχει σε συνέδρια. Είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου και διδάσκει «Μορφολογία της Δυτικής Μουσικής», «Μουσική του 20ού αιώνα» και «Μουσική Δημιουργία – Σύνθεση», μεταξύ άλλων. Είναι επίσης μέλος της Επιστημονικής και Συμβουλευτικής Επιτροπής καθώς και της Γραμματείας Σύνταξης του περιοδικού *Μουσικολογία*.

Ιωάννης Φούλιας: «Ο Chopin και η μορφή σονάτας: συνολική αποτίμηση μιας περιορισμένης αλλά και πολύπλευρης σχέσης»

Παρά το γεγονός ότι οι σονάτες και τα κοντσέρτα για πιάνο του Fryderyk Chopin έχουν καταστεί αντικείμενο πολλών μελετών αναλυτικής φύσεως, η εφαρμογή των μορφών σονάτας στο συνολικό του έργο έχει εν μέρει μόνον διερευνηθεί και εξακολουθεί να συνιστά ένα μάλλον αμφιλεγόμενο ζήτημα μεταξύ των διαφόρων μελετητών. Η παρούσα εισήγηση πραγματεύεται, εν πρώτοις, τους άκρως ανορθόδοξους τονικούς σχεδιασμούς όλων των πρώιμων μορφών σονάτας του Chopin, οι οποίοι περιέργως έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τις απόλυτα συμβατικές τονικές επιλογές στις σονάτες του που γράφηκαν μετά το 1830. Στην συνέχεια, εξετάζεται πολύ συνοπτικά η μορφή σονάτας κοντσέρτου στον Chopin, υπό το πρίσμα της τρέχουσας θεωρίας για το κλασσικό κοντσέρτο, που αποδεικνύεται εξόχως κατάλληλη και για το αντίστοιχο ρεπερτόριο του πρώιμου ρομαντισμού. Τέλος, η διμερής μακροδομή των εναρκτήριων μερών και των τριών ύστερων σονατών του Chopin (συμπεριλαμβανομένης, ασφαλώς, και της αριστουργηματικής του *Σονάτας για τσέλλο και πιάνο*) υπόκειται εδώ σε ολική επαναξιολόγηση, ενταγμένη στο αρμόζον θεωρητικό και χρονολογικό πλαίσιο. Απώτερος στόχος της κριτικής αυτής επισκόπησης είναι η ανάδειξη της “προβληματικής” αλλά και πρωτότυπης – και, ως εκ τούτου, πραγματικά σημαντικής – σχέσης του Chopin προς την μορφή σονάτας.

Ιωάννης Φούλιας: Λέκτορας «Συστηματικής Μουσικολογίας. Θεωρίας της Μουσικής (18ου-19ου αιώνας)» στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~foulias>). Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Μαθήματα μουσικής ξεκίνησε το 1989 στο Δημοτικό Ωδείο Καλαμάτας, απ’ όπου έλαβε τα πτυχία Αρμονίας (1994), Αντιστίξεως (1996), Φούγκας (1998) και Πιάνου (1998). Το 1994 εισήχθη στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το οποίο απεφοίτησε ως αριστούχος το 1999 και στο οποίο υποστήριξε επιτυχώς την διδακτορική του διατριβή στην μουσικολογία το 2005 (*Αργά μέρη σε μορφές σονάτας στην κλασσική περίοδο. Συμβολή στην εξέλιξη των ειδών και των δομικών τύπων μέσα από τα έργα των Haydn, Mozart και Beethoven*). Είναι μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία* και μέλος της Γραμματείας Σύνταξης του περιοδικού *Μουσικολογία*. Έχει επίσης συμμετάσχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM, σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια, έχει δημοσιεύσει πρωτότυπα άρθρα και μεταφράσεις σε μουσικολογικά και μουσικά περιοδικά καθώς και σε άλλες επιστημονικές εκδόσεις, και έχει συνεργασθεί επί σειρά ετών με τον Τομέα Εκδόσεων του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών ως συντάκτης σημειωμάτων σε προγράμματα συναυλιών.

Νίκος Χριστοδούλου: «Μορφή σονάτας στο ύστερο έργο του Chopin: Σονάτα αρ. 3, έργο 58, και Βαρκαρόλλα, έργο 60»

Η μορφή σονάτας στις ώριμες σονάτες του Σοπέν – *Σονάτες για πιάνο αρ. 2 και 3, Σονάτα για βιολοντσέλλο και πιάνο* – εμφανίζει κοινές και παράλληλες ιδιαιτερότητες. Οι ιδιαιτερότητες χαρακτηρίζουν γενικά τη σχέση του Σοπέν με την μορφή σονάτας και αποτέλεσαν αντικείμενο θεωρητικών και κριτικών προσεγγίσεων.

Στην *Σονάτα αρ. 3*, το θέμα της σονάτας στον Σοπέν εμφανίζεται σε όλες του τις διαστάσεις. Το πρώτο μέρος της *Σονάτας αρ. 3* είναι η πιο πολυσύνθετη μορφή σονάτας στο έργο του. Η εισήγηση αναφέρεται στην ιδιαιτερότητα, όπως και στην εξελικτική διάσταση της συνολικής μορφολογικής σύλληψης και πορείας του μέρους. Το εξελικτικό στοιχείο διακρίνει την μορφή σονάτας στον Σοπέν, όπως και άλλες του μεγάλες μορφές.

Η μορφή σονάτας εμφανίζεται χαρακτηριστικά, όσο και ιδιόμορφα, στην αριστουργηματική *Βαρκαρόλλα*, γραμμένη ένα χρόνο αργότερα από τη *Σονάτα αρ. 3*. Οι αναλύσεις και θεωρητικές προσεγγίσεις του έργου αναφέρονται σταθερά στην μορφή του ως τριμερή (του τύπου A-B-A'). Ωστόσο, η μορφή του δεν είναι απλή τριμερής, αλλά στην ουσία μια ιδιότυπη σονάτα. Το τρίτο τμήμα της *Βαρκαρόλλας* έχει απολύτως μορφή πλήρους επανέκθεσης σονάτας, τονικής και θεματικής, ως προς τις θεματικές ιδέες (σε δύο τονικότητες) που συγκροτούν το πρώτο και το δεύτερο τμήμα. Έτσι, η σονάτα φαίνεται να χαρακτηρίζει και να νοηματοδοτεί “αναδρομικά” την όλη μορφή του έργου, ενώ αφορά επίσης την μορφολογική και δραματική κορύφωση, η οποία προεκτείνεται ως την coda της *Βαρκαρόλλας*. Η μορφή της *Βαρκαρόλλας* αποτελεί δείγμα της απaráμιλλης μορφολογικής τέχνης του Σοπέν.

Νίκος Χριστοδούλου: Διευθυντής ορχήστρας και συνθέτης. Σπούδασε σύνθεση με τον Γ.Α. Παπαϊωάννου και πιάνο (Δίπλωμα) με τον Γ. Πλάτωνα. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη σύνθεση στη Hochschule του Μονάχου και στη διεύθυνση ορχήστρας στο Royal College του Λονδίνου. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Συνθέτης (*Εδώ Λιλιπούπολη*) και συνεργάτης στο Γ' Πρόγραμμα της Ε.Ρ.Τ. την περίοδο 1977-1981. Έχει συνθέσει έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου, χορωδιακά, τραγούδια, σκηνική μουσική, πολλά με αναθέσεις.

Συνεργάζεται ως μάεστρος με τις ελληνικές ορχήστρες και με ευρωπαϊκές, όπως οι: Συμφωνική Ορχήστρα του BBC, Ορχήστρα της Ακαδημίας του Αγίου Μαρτίνου των Αγρών, Συμφωνική του Βερολίνου, του Μάλμε, της Ισλανδίας, της Ρουμανικής Ραδιοφωνίας, Φιλαρμονική της Αρμενίας, Ορχήστρα της Όπερας Μπολσόι κ.ά. Έχει διατελέσει διευθυντής της Συμφωνικής Ορχήστρας της Ε.Ρ.Τ., της Συμφωνικής Ορχήστρας και των Συνόλων του Δήμου Αθηναίων, και της πανευρωπαϊκής Euro Youth Philharmonic.

Δισκογραφεί τα συμφωνικά έργα του Σκαλκώτα, σε συνεργασία με ευρωπαϊκές ορχήστρες, για την εταιρεία BIS. Η δισκογραφία του έχει λάβει πολλές διεθνείς διακρίσεις σε Ευρώπη και Αμερική (επιλογές στους “Καλύτερους δίσκους του έτους”, βράβευση από την Ένωση Κριτικών Μουσικής της Γερμανίας κ.ά.).

Έδωσε τις πρώτες εκτελέσεις έργων, όπως η *Συμφωνία* του Lars Graugaard στο Φεστιβάλ του Odense και η όπερα *Οι Δαιμονισμένοι* του Χάρη Βρόντου στην Εθνική Λυρική Σκηνή. Επιμελήθηκε το “Αφιέρωμα στον Δημήτρη Μητρόπουλο” το 1996 (100 χρόνια από τη γέννησή του – συναυλίες, συνέδριο, εκδόσεις) στον Δήμο Αθηναίων. Ήταν καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ και Διεθνούς Συνεδρίου “Nikos Skalkottas Tage” στο Konzerthaus του Βερολίνου το 2000 και του διεθνούς αφιερώματος για το “Έτος Chopin 2010” (συναυλίες, συμπόσιο) στον Δήμο Κορυδαλλού. Είναι επίσης μέλος της Τιμητικής Επιτροπής της Πρεσβείας της Πολωνίας για το “Έτος Chopin 2010”.

Εύη Νίκα-Σαμψών: «Περγκολέζι: η κρίση του είδους της ιταλικής κωμικής όπερας και οι μουσικοαισθητικές προεκτάσεις της»

Στην πορεία ανέλιξης της όπερας κατά τον 18ο αιώνα παρατηρήθηκαν διάφορα μεταβατικά στάδια, κατά τα οποία οι επιμέρους ειδολογικές κατηγορίες της υπέστησαν ανανεωτικές αλλαγές ή δημιούργησαν πολεμικό κλίμα, που οφείλονταν ως επί το πλείστον σε δύο παράγοντες: αφενός στην ανάπτυξη της λογοτεχνικής κριτικής της όπερας και αφετέρου στην ύπαρξη ορισμένων ειδικών ιστορικών προϋποθέσεων που παρατηρήθηκαν στα διάφορα κέντρα καλλιέργειάς της. Η σύγκριση της ιταλικής και της γαλλικής όπερας αποτέλεσε σημείο αιχμής της λογοτεχνικής κριτικής της όπερας του 18ου αιώνα. Η παρουσίαση του ιντερμέτζο *La serva padrona* του Τζοβάννι Μπαττίστα Περγκολέζι (1710-1736) στο Παρίσι το 1752 ήταν η αφορμή μιας διαμάχης (*Guerre des Buffons*) που εκδηλώθηκε σε λογοτεχνικό, φιλοσοφικό και πολιτικό επίπεδο και διασώθηκε σε διάφορα θεωρητικά δοκίμια και επιστολές της εποχής.

Η εισήγηση επιχειρεί να ανιχνεύσει τα αίτια αυτής της διαμάχης ως προς το περιεχόμενο, το ύφος, τις γλωσσικές ιδιότητες και τη δραματουργία της ιταλικής και της γαλλικής όπερας και να εστιάσει στις ιδιαιτερότητες και στη δραματουργία της ιταλικής κωμικής όπερας που βρέθηκαν στο επίκεντρο αυτής της διαμάχης· κατ' ουσίαν μιας κρίσης που εξασφάλισε φήμη και καταξίωση μετά θάνατον στον δημιουργό του έργου, το οποίο έμελλε να επηρεάσει την υφή και τη δραματουργία της κωμικής όπερας του 18ου αιώνα.

Εύη Νίκα-Σαμψών: Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε μουσική στο Εθνικό Ωδείο. Ακολούθησαν σπουδές Μουσικολογίας, Θεατρολογίας και Νεώτερης Γερμανικής Φιλολογίας στο Ludwig-Maximilians-Universität του Μονάχου (Magister Artium και Dr. phil.). Δίδαξε μαθήματα Ιστορικής Μουσικολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών.

Έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, την Εκδοτική Αθηνών, το Γ' Πρόγραμμα της Ε.Ρ.Α. Έχει δημοσιεύσει άρθρα της στο επιστημονικό περιοδικό *Μουσικολογία*. Από τον Σεπτέμβριο του 1991 έχει τακτική συνεργασία με τον Τομέα Εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει αναλάβει την επιμέλεια πολλών εκδόσεων του ΟΜΜΑ, στις οποίες έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα εξειδικευμένα μουσικολογικά κείμενα.

Ερευνητικά πεδία: Μορφολογία και Ανάλυση της Μουσικής του 18ου και 19ου αιώνα, Όπερα και είδη του Μουσικού Θεάτρου, Συνθετική Δημιουργία της Κλασικής Εποχής και του Ρομαντισμού και Νεοελληνική Μουσική.

Είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Ιστορικής Μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Πρόεδρος του Τμήματος. Είναι επίσης Μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Μουσικολογίας (International Musicological Society – IMS).

Μαριάννα Σιδερή: «Τα κωμικά intermezzi του Giovanni Battista Pergolesi: *La serva padrona* (1733) και *Livietta e Tracollo* (1734)»

Ο Giovanni Battista Pergolesi πέθανε το 1736, σε ηλικία μόλις 26 ετών, όχι ιδιαίτερα ικανοποιημένος, αναλογιζόμενος την αποδοχή του λυρικού του έργου από το θεατρικό κοινό, καθώς μία από τις καλύτερες σοβαρές του όπερες, η όπερα *L'Olimpiade*, αποδοκιμάστηκε έντονα στη Ρώμη την περασμένη χρονιά (Teatro Tordinona, 1735). Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι ένα πορτοκάλι, το οποίο πέταξε προς τη σκηνή ένας θεατής, βρήκε τον Pergolesi στο κεφάλι, ενόσω εκείνος ήταν καθισμένος στο τσέμπαλο, όπως συνηθιζόταν κατά την πρεμιέρα της παράστασης. Αργότερα, ο Pergolesi εκμυστηρεύτηκε στο συνθέτη Egidio Duni ότι στο παρελθόν είχε παρόμοιες δυσάρεστες εμπειρίες και ότι, πέρα από κάποια «ασήμαντα παιχνιδίσματα» ή «φλυαρίες» (*bagatelles*), όλα τα υπόλοιπα έργα του αντιμετωπίστηκαν από το θεατρικό κοινό με σχετική αδιαφορία. Ο Pergolesi

αδυνατούσε να εξηγήσει το παραπάνω φαινόμενο, τη στιγμή που θεωρούσε τα σοβαρά του έργα ανώτερα από τα αντίστοιχα κωμικά του.

Ο ναπολιτάνος συνθέτης δεν μπορούσε τότε να προβλέψει ότι τα «ασήμαντα παιχνιδίσματα», όπως αποκαλούσε τα κωμικά του *intermezzi* *La serva padrona* και *Livietta e Tracollo*, θα εντάσσονταν στο ρεπερτόριο των περιπλανώμενων τραγουδιστών, θα ξεπερνούσαν τα σύνορα της Νάπολης και θα ανέβαιναν συστηματικά για τα επόμενα 30 χρόνια στις θεατρικές σκηνές της Ευρώπης, χαρίζοντάς του μία παγκόσμια μεταθανάτια φήμη χωρίς προηγούμενο στην ιστορία της μουσικής. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει τα παραπάνω δύο κωμικά *intermezzi*, ιστορικά και μουσικά, δίνοντας έμφαση στις ιδιαιτερότητές τους, και να αιτιολογήσει το μέγεθος της δημοτικότητάς τους στην Ευρώπη στα μέσα του 18ου αιώνα.

Μαριάννα Σιδερή: Διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Θέμα διδακτορικής διατριβής: *Ο καλλιτέχνης, ως θεατρικός χαρακτήρας, στην ιταλική κωμική όπερα του 18ου και 19ου αιώνα*, 2008), από όπου και αποφοίτησε το 2000. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορικής Μουσικολογίας του Πανεπιστημίου του Leeds, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Master of Music in Historical Musicology, 2001). Δίδαξε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., ως ειδική επιστήμονας, το μάθημα «Ιστορία της ιταλικής όπερας τον 18ο αιώνα» (κατά το εαρινό εξάμηνο των ακαδημαϊκών περιόδων 2008-2009 και 2009-2010). Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα συγκαταλέγεται η μελέτη της ιταλικής όπερας κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Θεόδωρος Κίτσος: «Η σαγήνη του ονόματος Pergolesi: αμφιβολίες αυθεντικότητας των κοντσέρτων για φλάουτο»

Αν και η ζωή του Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736) υπήρξε εξαιρετικά σύντομη, το έργο του μπόρεσε να τον καθιερώσει ως μια εμβληματική φιγούρα της μουσικής του 18ου αιώνα. Ο τραγικός του θάνατος (πιθανότατα από φυματίωση) και το γνωστό *Stabat mater*, το οποίο ολοκλήρωσε λίγο πριν πεθάνει, καθώς και η συμβολή του στην *opera buffa* με τη *Serva Padrona*, είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ασυνήθιστης μεταθανάτιας φήμης και μια αυξημένη ζήτηση για έργα του συνθέτη. Επομένως, δεν πρέπει να αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα περισσότερα από τα οργανικά έργα που παίζονταν και εκδόθηκαν ως έργα του Pergolesi κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα ήταν έργα άλλων συνθετών και γράφτηκαν μετά το θάνατό του.

Από τα 63 οργανικά έργα που αποδίδονται στον Pergolesi μόλις έξι μπορούν να θεωρηθούν, χωρίς αμφιβολία, ως αυθεντικά και τα δύο κοντσέρτα για φλάουτο (και τα δύο σε σολ μείζονα) που φέρουν το όνομά του δεν ανήκουν σε αυτά: το μεν ένα, αν και η αυθεντικότητά του έχει αμφισβητηθεί έντονα, έχει περάσει στη συνείδηση των μουσικών και του κοινού ως μια σημαντική συνεισφορά του Pergolesi στο ρεπερτόριο του φλάουτου· το δε άλλο, αν και όπως όλα δείχνουν έχει γραφτεί δια χειρός Johann Adolf Hasse, την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω της ψηφιοποίησης και ανάρτησης στο διαδίκτυο ενός χειρογράφου που βρίσκεται στις συλλογές της Βασιλικής Βιβλιοθήκης της Κοπεγχάγης, έχει αρχίσει, για μία ακόμη φορά, να παρουσιάζεται ευρέως ως έργο του Pergolesi. Αμφότερες οι περιπτώσεις δείχνουν ότι η σαγήνη του ονόματός του ανθίσταται σθεναρά στα συμπεράσματα της μουσικολογικής έρευνας.

Θεόδωρος Κίτσος: Φοίτησε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, σπουδάζοντας παράλληλα κιθάρα (πτυχίο και δίπλωμα με τους Π. Ιωάννου και Κ. Γρηγορέα, αντίστοιχα). Στη συνέχεια μετέβη στην Αγγλία για να ειδικευτεί στην ερμηνεία παλαιάς μουσικής μελετώντας ιστορικά νυκτά έγχορδα (λαούτο, θεόρβη, μπαρόκ κιθάρα) με την E. Kenny. Ως υπότροφος του Ιδρύματος Μιχελή, απέκτησε μεταπτυχιακή ειδίκευση από το

Πανεπιστήμιο του York. Συνέχισε τις σπουδές του με υποτροφίες από το Ίδρυμα Ωνάση και το Πανεπιστήμιο του York και αναγορεύθηκε διδάκτορας το 2005. Δίνει τακτικά διαλέξεις και ομιλίες, ενώ εργασίες του έχουν δημοσιευτεί στα επιστημονικά περιοδικά *The Lute*, *Χρονικά Αισθητικής* και *Μουσικός Λόγος*. Έχει συμμετάσχει σε ηχογραφήσεις δίσκων και συναυλίες στην Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία, τη Γερμανία, την Ιταλία και τη Βουλγαρία με διάφορα σύνολα (Yorkshire Baroque Soloists, Latinitas nostra, Καμεράτα, Réjouissance, ΚΟΘ, ΚΟΑ κ.ά.) και σολίστ όπως οι Romina Basso, James Bowman, Lynne Dawson, Robin Blaze και Simon Jones. Παράλληλα με την καλλιτεχνική και ερευνητική του δραστηριότητα, από το 2005 διδάσκει ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων του ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων. Τον Μάιο του 2009 εκλέχθηκε λέκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου.

Νίκος Μαλιάρας: «Frédéric Chopin, Πρελούδια για πιάνο, έργο 28. Ένας “Νεοκλασικισμός” του 19ου αιώνα ή μια ματιά στο μέλλον;»

Τα 24 πρελούδια του Σοπέν αποτελούν ένα από τα κεντρικά δημιουργήματα της πιανιστικής φιλολογίας του 19ου αιώνα. Η ιστορική καταγωγή του όρου που επιγράφει τη συλλογή ανάγεται, ωστόσο, σε αιώνες πολύ παλαιότερους από την εποχή του Σοπέν, αλλά και του Μπαχ, τα έργα του οποίου αποτέλεσαν πρότυπο για τον γαλλο-πολωνό συνθέτη. Μέσα από την εξέταση επιλεγμένων παραδειγμάτων από το έργο 28 του Σοπέν επιχειρείται, στην εισήγηση αυτή, η ανίχνευση της σχέσης του τόσο προς τον Μπαχ όσο και προς τον ίδιο τον όρο “πρελούδιο”. Πρόκειται για μια δημιουργική απόπειρα που καθορίζει μία από τις παραμέτρους του γνωστού “ιστορισμού” του 19ου αιώνα; Πρόκειται για μια ακόμη πιο πρώιμη έκφανση του νεοκλασικισμού, έκφρασης της νεωτερικότητας του πρώιμου 20ού αιώνα; Τα ερωτήματα αυτά θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε ερμηνευτικά, λαμβάνοντας υπ’ όψιν τόσο το μουσικό και εξωμουσικό περιεχόμενο των έργων, όσο και τις λέξεις, τους όρους που σχετίζονται με αυτά, αλλά και την ιστορική τους αναφορά στην εξέλιξη της μουσικής αισθητικής.

Νίκος Μαλιάρας: Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορικής Μουσικολογίας και Πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πιάνο στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών. Στη συνέχεια πραγματοποίησε σπουδές Μουσικολογίας και Μουσικοπαιδαγωγικών στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, τις οποίες ολοκλήρωσε με τη λήψη πτυχίου Magister Artium (M.A.) το 1988 και διδακτορικού διπλώματος «μετά μεγάλου επαίνου» το 1990.

Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, υπηρέτησε στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και από το 1995 ως μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει τέσσερα βιβλία, πολλά άρθρα και κείμενα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό και είναι συνεργάτης και επιμελητής εκδόσεων του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, όπου έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες του.

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην αναλυτική μελέτη της μουσικής του Μανώλη Καλομοίρη και άλλων εκπροσώπων της Εθνικής Σχολής, καθώς και στην εξερεύνηση του πεδίου της βυζαντινής κοσμικής μουσικής και των μουσικών οργάνων μέσα από τις ιστορικές, φιλολογικές, αρχαιολογικές και εικονογραφικές πηγές. Έχει μελετήσει επίσης ιδιαίτερα το έργο του Μπαχ και του Μπραμς και έχει δημοσιεύσει σχετικές μελέτες.

Είναι διευθυντής της Μικτής Χορωδίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, με την οποία έχει εμφανιστεί στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Γερμανία, την Αυστρία και την Ιταλία, καθώς και της Παιδικής Χορωδίας «Μανώλης Καλομοίρης», η οποία έχει μόνιμη συνεργασία με την

Εθνική Λυρική Σκηνή, το Φεστιβάλ Αθηνών και το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Είναι Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αθηναϊκής Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων (Α.Σ.Ο.Ν.), Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου «Μανώλης Καλομοίρης» και μέλος του Συλλόγου των Φίλων της Ελληνικής Μουσικής Βιβλιοθήκης.

Γιώργος Φιτσιώρης: «Απόδραση από το “αναπόφευκτο”; Frédéric Chopin, Πρελούδιο σε μι ελάσσονα, opus 28 αρ. 4»

Το σύντομο και ιδιαίτερα εκφραστικό Πρελούδιο, opus 28 αρ. 4, του Σοπέν, σε μι ελάσσονα, δείχνει να είναι μία απλή και ιδιαίτερα συνηθισμένη δομή: μία περίοδος, το ηγούμενο της οποίας καταλήγει στη δεσπόζουσα, ενώ το (ελάχιστο μεγαλύτερο αλλά πολύ πιο “δραματικό”) επόμενο ολοκληρώνεται στην τονική. Η λεπτομερής εξέταση των μουσικών διαδικασιών, εν τούτοις, αποκαλύπτει ότι η θεμελιώδης μελωδική γραμμή (*Urlinie*) – η καθοδική, βηματική πορεία προς το θεμέλιο φθόγγο που, στη θεωρία τουλάχιστον, φέρεται να συμπυκνώνει τη μελωδία κάθε τονικού έργου – παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα. Πιο συγκεκριμένα, από την καθοδική διαδοχή της μελωδίας προς το καταληκτικό μι φαίνεται να απουσιάζει επιδεικτικά το 3[^] (σολ), κάτι που εμποδίζει την απρόσκοπτη ένταξη του πρελουδίου στο γενικό σενκεριανό σχήμα, που ορίζει ότι η τονική μουσική πραγματικότητα ανάγεται πάντα σε μία εκ των άνω επιβεβλημένη και προδιαγεγραμμένη βαθύτερη δομή.

Η παρουσίασή μου θα δείξει πως αυτή η μη παραδειγματική θεμελιώδης μελωδική πορεία αποτελεί (μαζί με πολλά ακόμα δομικά χαρακτηριστικά του πρελουδίου) μία ισχυρότατη ένδειξη της απροθυμίας έως και, κατά στιγμές, της δυναμικής άρνησης της συγκεκριμένης μελωδίας να διανύσει μία τυπικά αναμενόμενη γραμμική διαδοχή 5ης, η οποία θα οδηγούσε σε μία κατάσταση ιδανικής και αμετάκλητης ισορροπίας – υπό μία έννοια, στην αναίρεση της όποιας δυνατότητας για κίνηση, δράση, ενέργεια, δηλαδή στην απόλυτη ηρεμία που, εδώ, μπορεί να ταυτίζεται με το θάνατο. Επιπλέον, θα επισημάνει στοιχεία της δομής του πρελουδίου που καθιστούν σχεδόν αδύνατη την απόδοση μίας και μοναδικής κατηγορηματικής ερμηνείας, καταδεικνύοντας ότι το συγκεκριμένο έργο (και ιδιαίτερα το επόμενο της περιόδου) είναι ανοιχτό σε πολλαπλές και αλληλο-αναιρούμενες αναγνώσεις.

Ο Γιώργος Φιτσιώρης είναι διδάκτωρ μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος Master of Arts στη θεωρία της μουσικής από το Washington University in St. Louis και έχει δίπλωμα αρχιτέκτονος-μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Είναι Επίκουρος Καθηγητής της Θεωρίας της Ευρωπαϊκής Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου διδάσκει τα μαθήματα «Θεωρία και Πράξη της Τονικής Μουσικής», «Θεωρία και Πράξη της Αναγεννησιακής Μουσικής», «Μέθοδοι Ερμηνείας Μουσικών Έργων», και διευθύνει σεμινάρια θεωρητικής, αναλυτικής και ιστορικής κατεύθυνσης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, σενκεριανή θεωρία και ανάλυση, αναγεννησιακή θεωρία της μουσικής, καθώς επίσης φαινομενολογικές, σημειολογικές και, κυρίως, αφηγηματικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Είναι μέλος της Επιστημονικής & Συμβουλευτικής Επιτροπής και της Γραμματείας Σύνταξης του επιστημονικού περιοδικού *Μουσικολογία*, πολυάριθμα άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους, και έχουν εκδοθεί δύο βιβλία του: το *Εισαγωγή στη Θεωρία και Ανάλυση της Τονικής Μουσικής*, από τις εκδόσεις Νεφέλη (2004), και το *Τα Χορικά του Μπαχ, Ενταγμένα σε μία Ευρύτερη Ιστορική Περίοδο Συνθετικών και Θεωρητικών Αναζητήσεων (15ος-18ος αιώνας)*, από τις εκδόσεις Panas Music (Παπαρηγορίου – Νάκας, 2010).

Θανάσης Τρικούπης: «Πιανιστικά Άπαντα του Fryderyk Chopin. Σχόλια εκ των παραλειπομένων»

Το συνολικό έργο του Chopin για σόλο πιάνο γίνεται αντικείμενο μελέτης υπό το πρίσμα της διπλής ιδιότητας του πιανίστα – μουσικολόγου. Η εισήγηση επιδιώκει αρχικά να επισημάνει ορισμένα θέματα, τα οποία θεωρούνται είτε αυτονόητα είτε άνευ ιδιαίτερης σημασίας, λόγω της δευτερεύουσας παρουσίας τους σε συχνότητα εμφάνισης· εν τούτοις, ενέχουν κύριο λειτουργικό ρόλο κατά την εφαρμογή τους. Τέτοιου είδους στοιχεία προσεγγίζονται ευκολότερα μέσω της ερμηνευτικής πείρας, ενώ ο μουσικολόγος μπορεί να τα υποτιμήσει ή απλά να μην τα ανιχνεύσει. Αντίστροφα, η διαισθητική εκτέλεση μπορεί να οδηγήσει σε πιθανές παρερμηνείες ή ακόμα και σε άστοχες ερμηνείες, χωρίς τη συνδρομή της μουσικολογικής κατάρτισης. Συγκεκριμένα, επιχειρείται μία συνολική αποτίμηση της χρήσης του ισοκράτη και, κατ' επέκταση, της σταθερά επαναλαμβανόμενης μορφής (*ostinato*), καθώς και της ομορρυθμικής συγχορδιακής υφής (*choral*). Τέλος καταγράφεται, μέσα από την μελέτη ιστορικών ηχογραφήσεων κορυφαίων, κατά κοινή ομολογία, ερμηνευτών, ο βαθμός πιστότητας ή ελευθερίας με τον οποίο προσεγγίζονται τα έργα του συνθέτη και η ιδιάζουσα σχέση «σεβασμού – αυτοσχεδιασμού», η οποία δεν υπόκειται απαραίτητα στην αρχή της αλληλοαντίρρησης.

Θανάσης Τρικούπης: Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη. Σπούδασε στην Αθήνα μουσική (Δίπλωμα Πιάνου με Άριστα Παμψηφεί και Α΄ Βραβείο με καθηγητή τον Δημήτρη Τουφεξή, Δίπλωμα Σύνθεσης με Άριστα Παμψηφεί και Α΄ Βραβείο με καθηγητή τον Γιάννη Ιωαννίδη, Δίπλωμα Τσέμπалу με Άριστα Παμψηφεί και Α΄ Βραβείο με καθηγητή τον Θωμά Καραχάλιο) και μηχανολογία (απόφοιτος του τμήματος Μηχανολόγων – Μηχανικών του Ε.Μ.Π.). Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Πιάνο στο Conservatoire Européen de Musique de Paris, δίπλα στην Chantal Stigliani, και τις σπουδές Σύνθεσης στο Μουσικό Πανεπιστήμιο του Graz, με τους Beat Furrer και George Friedrich Haas (Magister der Künste με διάκριση). Ακολούθως πραγματοποίησε διδακτορικές σπουδές στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με επιβλέπουσα καθηγήτρια την Εύη Νίκα-Σαμψών και αναγορεύτηκε διδάκτορας της Μουσικολογίας-Μουσικοπαιδαγωγικής με βαθμό Άριστα.

Σε καλλιτεχνικό επίπεδο (ως διευθυντής χορωδίας, ορχήστρας και μουσικών συνόλων, ως σολίστ πιάνου, τσέμπалу, εκκλησιαστικού οργάνου και ως συνθέτης), έχει συνεργαστεί με πολλούς καλλιτεχνικούς φορείς, όπως: Ακαδημαϊκές Συμφωνικές Ορχήστρες του Πανεπιστημίου Θράκης της Αδριανούπολης και του Ε.Μ.Π., με το Πανεπιστήμιο του Bielefeld, το Ελληνικό Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικής, το Ensemble Neuer Musik του Μουσικού Πανεπιστημίου του Graz, το Musikforum και Hörfest της πόλης του Graz, με τον Σύνδεσμο Ελλήνων Ακαδημαϊκών του Βερολίνου, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, τον Οργανισμό του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, την Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, τον Γαλλοελληνικό Σύνδεσμο Αθηνών, το Ινστιτούτο Goethe, το Αμερικανικό Κολλέγιο, καθώς και με διάφορους Γερμανοελληνικούς Συλλόγους κ.ά. Διδάσκει στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.

Βασιλική Ζλάτκου: «Schumann, Κοντσέρτο για πιάνο, op. 54: ο ρόλος του στην εξέλιξη του κοντσέρτου τον 19ο αιώνα και η σχέση του με τις αρχές της μορφής σονάτας, μέσω της ανάλυσης του πρώτου μέρους»

Αποτελώντας αναθεώρηση της *Φαντασίας για πιάνο και ορχήστρα* (1841), το πρώτο μέρος του *Κοντσέρτου για πιάνο*, op. 54 (1846), του Schumann περιλαμβάνει, από τη μία πλευρά, όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δεξιοτεχνικής ερμηνείας των βιρτουόζων μουσικών, διατηρώντας παράλληλα και την πιο ελεύθερα οργανωμένη δομή του στυλ φαντασίας. Από την άλλη πλευρά, η στροφή προς το παρελθόν και η μελέτη των έργων των

συνθετών της κλασικής εποχής και του μπαρόκ (στα μέσα του 19ου αιώνα), καθώς και η άποψη του ίδιου του συνθέτη, ότι το κοντσέρτο αποτελεί συνδυασμό της σονάτας και της συμφωνίας, διαφαίνονται σ' όλη την έκταση της σύνθεσης αυτής, όπου η ορχήστρα πλέον καταλαμβάνει ενεργή συμμετοχή στη διαχείριση και την οργάνωση του θεματικού υλικού. Όσον αφορά τη σχέση της συγκεκριμένης σύνθεσης με τις αρχές της μορφής σονάτας, η οποία προσεγγίζει την τελική της μορφή κατά τα μέσα του 19ου αιώνα (Marx), παρατηρείται μία γενικότερη τάση προέκτασής της. Ο συνθέτης πειραματίζεται με τις αρχές της μορφής σονάτας, ώστε να ενισχύσει και την πιο συμφωνική διάσταση του έργου, θυμίζοντας σε μεγάλο βαθμό τις συμφωνίες του Beethoven (διακριτό θεματικό υλικό σε μεταβατικά τμήματα, ύπαρξη καντέντσας στην επανέκθεση, με ρόλο δευτερεύουσας ανάπτυξης).

Στόχος της ανάλυσης του έργου αυτού δεν είναι μόνο η σκιαγράφηση του δομικού, τονικού και μοτιβικού σχεδιασμού του, αλλά κυρίως η ένταξή του στο πλαίσιο των αισθητικών αλλαγών που συντελέστηκαν κατά την περίοδο της σύνθεσής του (μέσα του 19ου αιώνα) και η διερεύνηση του τρόπου, με τον οποίο αυτές οι αλλαγές αντικατοπτρίζονται από το ίδιο το μουσικό υλικό και την οργάνωσή του.

Βασιλική Ζλάτκου: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, το 1981. Έλαβε τα πρώτα μαθήματα μουσικής στο Σύγχρονο Ωδείο, στην τάξη πιάνου της καθηγήτριας Φ. Βουλγαροπούλου. Το 1995 εισήχθη στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, στην τάξη πιάνου του καθηγητή Νίκου Τασόπουλου. Το 2001 πήρε πτυχίο Αρμονίας από το Κρατικό Ωδείο με βαθμό Άριστα, με τον καθηγητή Κ. Τσούγκρα. Το 2002 κέρδισε τρίτο βραβείο στον διαγωνισμό μουσικής δωματίου της Helexpo. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Μουσικού Σχολείου Θεσσαλονίκης. Επίσης, είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έχοντας εκπονήσει στο πλαίσιο των σπουδών της διπλωματική εργασία με τίτλο «Ιστορική αναδρομή της Μορφής Σονάτας από τη γένεσή της έως και τον 19ο αιώνα, μέσω της ανάλυσης αντιπροσωπευτικών αποσπασμάτων» υπό την εποπτεία του καθηγητή Κ. Τσούγκρα. Το 2005 πήρε πτυχίο πιάνου με βαθμό Άριστα. Από το Σεπτέμβριο του 2010 βρίσκεται στην τάξη διπλώματος στο πιάνο, της καθηγήτριας Φ. Καραγιάννη, στο ωδείο Φίλιππος Νάκας.

Από το φθινόπωρο του 2009 εκπονεί το μεταπτυχιακό της στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, με τον τίτλο *Μουσικολογία*, έχοντας ολοκληρώσει τα βασικά μαθήματα του προγράμματός της επιτυχώς. Τον Αύγουστο του 2010 ολοκλήρωσε τη διπλωματική της εργασία στο πλαίσιο του ίδιου μεταπτυχιακού, με τίτλο: «Το κοντσέρτο για πιάνο στο 19ο αιώνα: οι τρεις τύποι και η σχέση τους με τη μορφή σονάτας και τη δεξιοτεχνία». Από το φθινόπωρο του 2010 εκπονεί το διδακτορικό της στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., υπό την επίβλεψη του επίκουρου καθηγητή Κ. Τσούγκρα.

Σταματία Γεροθανάση: «Liederkreis op. 39, Nr. 8: *Zwielicht* (Κύκλος τραγουδιών έργο 39, αρ. 8: Στο λυκόφως)»

Ο Schumann συνέθεσε τον *Κύκλο τραγουδιών του Joseph Freiherr von Eichendorff* με συνοδεία πιανοφόρτε έργο 39 κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο του 1840. Τα έξι από τα δώδεκα ποιήματα του κύκλου δημοσίευσε ο Eichendorff αρχικά στα έργα *Ahnung und Gegenwart, Dichter und Ihre Gesellen* και *Viel Lärmen um Nichts*. Τα υπόλοιπα ποιήματα δημοσιεύονται ως μεμονωμένα έργα. Στο μέσο του 17ου κεφαλαίου του μυθιστορήματος *Ahnung und Gegenwart* βρίσκεται το κείμενο του ποιήματος που μελοποίησε ο Schumann με τίτλο *Zwielicht*.

Ο σκοπός της ανακοίνωσης αυτής είναι διττός: (i) Να παρουσιάσει μια κριτική θεώρηση της μέχρι τώρα βιβλιογραφίας που επικεντρώνεται στη μελέτη του *Κύκλου τραγουδιών* του έργου 39 του R. Schumann, εστιάζοντας στη μουσικοποιητική ανάλυση του Lied με τίτλο

Zwielicht. Η θεώρηση αυτή θα αποτυπώσει και τη συνολική εικόνα προσέγγισης στο επίπεδο της μουσικοποιητικής ανάλυσης του συγκεκριμένου Lied. (ii) Να επισημάνει, με αφετηρία τη μελέτη της σχέσης μουσικής – ποιητικού λόγου, την τροπή προς την ασυμμετρία. Επίσης θα γίνει αναφορά στις επιρροές που δέχτηκε ο Schumann από το μυθιστόρημα του Joseph von Eichendorff για τη σύνθεση του συγκεκριμένου Lied και θα εξεταστεί η γεωγραφική θέση του Lied στο πλαίσιο του κύκλου.

Σταματία Γεροθανάση: Σπούδασε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (2005). Έλαβε πτυχία Αρμονίας, Αντίστιξης, Φούγκας, Πιάνου και Δίπλωμα Μονωδίας. Υποψήφια διδάκτωρ από το 2006 στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (τίτλος διατριβής: *Αναλυτικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις της δραματουργίας και των τεχνικών σύνθεσης στο ρεπερτόριο των διαφόρων σχολών όπερας, με επιβλέπουσα την αναπληρώτρια καθηγήτρια Εύη Νίκα-Σαμψών*). Συνέχισε τις σπουδές της στο λυρικό τραγούδι από το χειμερινό εξάμηνο του 2008 με τον Kammersänger Prof. Jan-Hendrik Rootering στην Folkwang Universität der Künste και πραγματοποίησε το ντεμπούτο της με το ρόλο της Fiordiligi στην παραγωγή *Così fan tutte* (Δεκέμβριος 2009). Σολίστ σε παραγωγές της όπερας του Düsseldorf και του Duisburg (2008-2009). Ενεργή συμμετοχή σε Masterclasses με τους Olaf Bär, Kurt Equiluz, Brigitte Fassbaender, Marjana Lipovsek, Edith Mathis, Άρη Χριστοφέλη και άλλους. Υπότροφος του Ι.Κ.Υ. από το 2008. Υπότροφος της Folkwang Universität der Künste (Exzellenzstipendium) από το 2010. Έλαβε το βραβείο DAAD-Preis für ausländische Studierende, 2010-2011.

Πάνος Βλαγκόπουλος: «Nikolaus Joseph von Schumann: Τρεις Ρομαντικοί»

Τα τραγούδια του Schumann σε ποίηση του Joseph von Eichendorff και του Nikolaus Lenau πραγματώνουν ένα ρομαντικό ιδεώδες για την τέχνη, το τραγούδι, τη ζωή. Η κριτική ερμηνεία τέτοιων έργων είναι δημιουργική στο βαθμό που είναι ρομαντική, δηλαδή στο βαθμό που αυτή έχει προβλεφθεί – ως οιονεί συνέχιση της δημιουργικής διαδικασίας – από τα ίδια τα έργα. Αναφέρομαι στη ρομαντική έννοια της κριτικής, η οποία, μέσω της διεπαφής του κριτικού στοχασμού, αποτελεί για τους Ρομαντικούς συνεχές με την, υπό ευρεία έννοια, ποιητική δημιουργία, την οποία και ακολουθεί χρονικά. Όψεις αυτού του λυρικού ιδεώδους ανιχνεύονται στο “Mondnacht”, op. 39/5 (το δίπολο Υποκείμενο / Φύση), στο “Kommen und Scheiden”, op. 90/3 (η οντολογική – και μουσική – αμφισημία), και στο “Auf einer Burg”, op. 39/7 (η ιστορικιστική χρήση του παρελθόντος).

Ο Πάνος Βλαγκόπουλος γεννήθηκε το 1961. Έπειτα από σπουδές Νομικής (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης), παρακολούθησε Μουσικολογία στο Πανεπιστήμιο της Βασιλείας (Ελβετία) και ολοκλήρωσε το διδακτορικό του στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με επιβλέπουσα την Ίρμγκαρντ Λερχ-Καλαβρυτινού, πάνω στη μουσική της Ars nova. Έχει δημοσιεύσει άρθρα στον καθημερινό και επιστημονικό / περιοδικό τύπο και έχει δώσει διαλέξεις πάνω σε θέματα μεσαιωνικής, ρομαντικής και νεώτερης ελληνικής ιστορίας της μουσικής, και φιλοσοφίας, σε συνέδρια στην Ελλάδα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη) και στο εξωτερικό (Βιέννη, Οξφόρδη). Έχει συγγράψει το λήμμα για τη ζωή και το έργο του Γιάννη Χρήστου στο έγκυρο γερμανικό λεξικό *Komponisten der Gegenwart*. Είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, όπου διδάσκει Μουσική Ανάλυση και Ιστορία της Μουσικής. Είναι διευθυντής της έγκριτης μουσικολογικής επιθεώρησης *Μουσικός Λόγος* που εκδίδεται από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Νίκος Σπανός: Σπούδασε τραγούδι με την Ελένη Λιώνα και τον Άρη Χριστοφέλλη. Συνέχισε τις σπουδές του στο University of Maryland School of Music στις Η.Π.Α. με καθηγήτρια τη Linda Mabbs, ως υπότροφος του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μουσικής» Αθηνών (υποτροφία «Αλεξάνδρα Τριάντη», 2000) και του ιδίου του πανεπιστημίου, απ' όπου αποφοίτησε με Master's Degree στον τομέα Voice / Opera Performance. Υπήρξε ακόμη ενεργό μέλος πολλών σεμιναρίων με επιφανείς καθηγητές (Kurt Equiluz, Delores Ziegler, Anna Tomowa-Sintow, Michael Chance). Είναι επίσης ιδρυτής και διευθυντής του «Φωνητικού Συνόλου Τρισεύγενη Καλοκύρη», και κάτοχος πτυχίων ανωτέρων θεωρητικών (Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης, τάξη Ν. Σολομωνίδη).

Έχει διακριθεί για τη συμμετοχή του σε όπερες, αλλά και σε ορατόρια και ρεσιτάλ. Τόσο ο ελληνικός όσο και ο διεθνής τύπος έχουν αναφερθεί ευνοϊκότατα στην φωνητική και σκηνική παρουσία του. Έχει συνεργαστεί επανειλημμένα με νέους Έλληνες αλλά και ξένους συνθέτες, με την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, την Ορχήστρα των Χρωμάτων, τα Μουσικά Σύνολα της Ε.Ρ.Τ., την Bach Sinfonia (Η.Π.Α.) τη Συμφωνική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας της Δανίας, καθώς και με μικρότερα σύνολα παλιάς μουσικής στην Ελλάδα και τις Η.Π.Α., όπως τα "Ex Silentio" και "Latinitas nostra". Επιπλέον, έχει συμμετάσχει σε ηχογραφήσεις οπερών του Händel (*Ορέστης*, 2004· *Ταμερλάνος*, 2006) για λογαριασμό της γερμανικής δισκογραφικής εταιρείας MDG.

Το Νοέμβριο του 2002 βραβεύτηκε από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών με τιμητική διάκριση, ως ο «καλύτερος νέος τραγουδιστής της χρονιάς» για την ερμηνεία του στο ρόλο του Αρσαμένη (στον *Ξέρξη* του Händel), ενώ το φθινόπωρο του 2006 απέσπασε το Α' Βραβείο στον πανελλήνιο Διαγωνισμό Λυρικού Τραγουδιού της «Τέχνης». Οι ρόλοι που έχει τραγουδήσει περιλαμβάνουν επίσης τον Νέρωνα στη *Στέψη της Ποππαίας* του Claudio Monteverdi, τον Ορφέα στην όπερα *Ορφέας και Ευρυδίκη* του Christoph Willibald Gluck, καθώς και αρκετούς ρόλους σε έργα σύγχρονων συνθετών. Το οπερατικό του ρεπερτόριο εκτείνεται από το πρώιμο μπαρόκ μέχρι τον 20ό αιώνα, σε ρόλους γραμμένους για τη φωνή του κόντρα-τενόρου, όπως του Oberon στο *Όνειρο θερινής νυκτός* του Benjamin Britten.

Νίκος Ζαφρανάς: Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Πήρε Δίπλωμα Πιάνου με διακρίσεις από το Εθνικό Ωδείο Αθηνών (τάξη Δόμνας Ευνουχίδου), συνέχισε με υποτροφία στο Πανεπιστήμιο του Ιλλινόι, Η.Π.Α. (τάξη Ian Hobson), και στο Πανεπιστήμιο Μουσικής του Γκρατς, Αυστρία (τάξη W. Kamper), λαμβάνοντας τον μεταπτυχιακό τίτλο "Magister artium". Διακρίθηκε σε διαγωνισμούς εντός και εκτός Ελλάδος. Έχει δώσει ρεσιτάλ και συναυλίες σε Ελλάδα, Αυστρία, Γερμανία, Η.Π.Α., Ισπανία, Ιταλία, Καναδά, Κροατία, Κύπρο, Μ. Βρετανία, Ρουμανία, Ρωσία, Σλοβενία και Τσεχία. Είναι ιδρυτικό μέλος του συνόλου Piandaemonium. Έχει ηχογραφήσει έργα για σόλο πιάνο και έργα μουσικής δωματίου για την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, καθώς και σε CD. Εργάστηκε ως μουσικός εκγυμναστής για τη Styriarte (Αυστρία), το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και την Όπερα Θεσσαλονίκης, σε πολυάριθμες παραγωγές όπερας. Είναι διδάκτορας του Τμήματος Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Brunel του Λονδίνου και λέκτορας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η **Ξένια Θεοδωρίδου** πήρε δίπλωμα πιάνου με διάκριση από το Ν.Ω.Θ. και παιδαγωγικό και μεταπτυχιακό δίπλωμα από τις Κρατικές Ανώτατες Σχολές Μουσικής του Freiburg και της Karlsruhe. Φοίτησε επίσης στο Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris με τους Michel Beroff, Jean-Philippe Collard, Anne Queffelec και τον πιανίστα του Ensemble Intercontemporain, Florent Boffard. Παρακολούθησε πολυάριθμα σεμινάρια πιάνου και μουσικής δωματίου πολλών διάσημων καλλιτεχνών (Bernard Ringeissen, György Kurtág κ.ά.).

Αποφοίτησε με άριστα από το Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ., όπου απέσπασε πολλές φορές υποτροφία του Ι.Κ.Υ., ενώ αυτή τη στιγμή είναι υποψήφια διδάκτωρ του Ε.Κ.Π.Α., επίσης με υποτροφία του Ι.Κ.Υ.

Έχει δώσει ρεσιτάλ πιάνου και μουσικής δωματίου σε ποικίλους συνδυασμούς στην Ελλάδα, τη Γερμανία και την Αυστρία, μεταξύ άλλων στα «Δημήτρια», στα Φεστιβάλ Σύμης, Sani Classic και «Γ. Α. Παπαϊωάννου» Καβάλας, στο Ινστιτούτο Goethe κ.α., και εμφανίστηκε ως σολίστ με τη Δ.Ο.Θ. Έχει στο ενεργητικό της πρώτες παγκόσμιες εκτελέσεις έργων του Γ. Α. Παπαϊωάννου.

Βραβεύτηκε σε πανελλήνιους διαγωνισμούς πιάνου και ηχογράφησε για το γερμανικό ραδιόφωνο και την ET 3. Είναι μέλος του Piano Podium Karlsruhe, ενός μη κερδοσκοπικού συλλόγου με σκοπό τη μελέτη και τη διάδοση γνωστού και λιγότερο γνωστού πιανιστικού ρεπερτορίου μέσω οργάνωσης συναυλιών για νέους και επαγγελματίες πιανίστες. Είναι επίσης μέλος της Ε.Ε.Μ.Ε.

Δίδαξε πιάνο στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης και στο Τ.Μ.Ε.Τ. (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας), βάσει του Π.Δ. 407/80, και Ιστορία και Μορφολογία της Μουσικής στο Δημοτικό Ωδείο Συκεών.

Απόστολος Παληός: Γεννημένος στην Καρδίτσα το 1979. Απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και υποψήφιος διδάκτορας μουσικολογίας στο ίδιο τμήμα, με αντικείμενο διατριβής τη ζωή και το έργο του έλληνα πιανίστα, παιδαγωγού και συνθέτη Λώρη Μαργαρίτη. Απόφοιτος των Ανώτατων Μουσικών Ακαδημιών Βερολίνου και Λειψίας με σολιστικό δίπλωμα πιάνου. Υπότροφος πολλών ιδρυμάτων σε Ελλάδα (Ι.Κ.Υ., Ίδρυμα Κωστόπουλου) και εξωτερικό. Βραβεία και διακρίσεις σε Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα, μεταξύ άλλων από την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής και την Ακαδημία Αθηνών. Έντονη διεθνής καλλιτεχνική δραστηριότητα, με εμφανίσεις ως σολίστ σε μεγάλες αίθουσες συναυλιών (Konzerthaus Βιέννης, Philharmonie Βερολίνου, Carnegie Hall Νέας Υόρκης, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). Ανάδειξη της ελληνικής συνθετικής δημιουργίας με την πρόσφατη δισκογράφηση έργων για πιάνο των Λ. Μαργαρίτη και F. Petyrek για τη σειρά *Greek Classics* της δισκογραφικής εταιρείας Naxos και την πραγματοποίηση συναυλίας-αφιερώματος στον Δ. Μητρόπουλο για τα 50 χρόνια από το θάνατό του στη Νέα Υόρκη (Μάρτιος 2010). Εμφάνιση τον Ιανουάριο του 2010 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών με επετειακό ρεσιτάλ για τα 200 χρόνια από τη γέννηση των F. Chopin και R. Schumann. Μέλος του πιανιστικού κουαρτέτου Aurora της Γερμανίας και του ελληνικού συγκροτήματος σύγχρονης μουσικής Ergon Ensemble. Διδάσκει πιάνο στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.